

ISLAM I DEMOCRÀCIA

AMINA TESLIMA AL-JERRAHI

Mèxic

I consulta [Oh, Mahoma] amb ells en tots els afers d'interès públic, Alcorà III, 159.

Certament, Déu no canvia la condició d'una gent mentre aquests no es canviïn a si mateixos, Alcorà XIII, 11.

Ja són molts els estudis realitzats que exploren si l'Islam té o no cabuda en la democràcia com a sistema polític d'organització social, i ja ha quedat clar que la gran majoria dels musulmans prefereix la democràcia com a sistema de govern per participar en les decisions que afecten les societats on viuen, segons mostra, des del 2003, una àmplia enquesta realitzada pel centre d'investigacions Pew de Washington.

No obstant, les tradicions sagrades en general, i l'Islam en particular –universos orgànics que abasten tots els aspectes immutables de l'existència- en realitat no es poden comparar amb sistemes d'organització política, que només aborden aspectes variables i relatius.

Un cop assentada aquest aclariment, podem dir que el vincle d'això que anomenem democràcia –i els valors que representa- amb l'Islam, té arrels profundes. Sens dubte, en el terreny de l'organització social comparteixen els principals postulats: inclusió social, equitat en la pluralitat, justícia social, la pràctica de la tolerància davant la diferència, defensa dels drets humans, estimulació de la participació social en tots els afers de la comunitat, respecte a les minories, etc.

No ens ha d'estranyar aquesta incessant recerca de certesa respecte d'una cosa tan òbvia. Els nombrosos successos violents que apareixen en la cada vegada més extensa varietat de moviments extremistes a països islàmics, arriben a societats no islàmiques desinformades i absolutament desconexades de l'Islam, i creen una confusió brutal. Però també és igual d'evident que moltes d'aquestes polaritzacions, a algunes (massa?) societats islàmiques, són producte, precisament, de les violacions sistemàtiques d'aquests valors que estan a la mateixa arrel del sistema d'organització social que va proposar la revelació de l'Islam a la humanitat quan ni tan sols existia el terme “democràcia”, i que s'atribueixen massa a la lleugera a “l'Islam”, amb la il·lícita llicència que ofereix la ignorància.

Les transgressions de les oligarquies del Golf Pèrsic contra la llei sagrada de l'Islam, que han imposat sistemes monàrquics d'estil feudal –on el poder està

en mans d'una minoria que utilitza la religió com a instrument de control ideològic-, són exemples dramàtics de com s'han pogut deformar els sistemes socials a països islàmics, allunyant-se de la revelació de l'Islam i creant aquest mur de boira.

No obstant, els fets, per si mateixos, revelen tendències indefugibles de les poblacions (quan tenen la llibertat d'opinar), pel que fa a la consciència que expressen espontàniament (malgrat l'alt grau d'analfabetisme que mantenen molts de règims, especialment entre les dones) del vincle primari entre l'Islam i el sistema democràtic: a Malàisia, la democràcia s'hi practica des de fa més anys que a Espanya; a Indonèsia, on hi viuen 180 milions de musulmans, una dona, Megawatti Sukarnoputri, va ser elegida presidenta; i al Pakistan, una dona tan –en aparença almenys- occidentalitzada, com Benazir Bhutto va guanyar dos cops les eleccions generals.

A més no es pot oblidar que més enllà de la indefugible perspectiva de gènere en abordar aquest tema, a l'Iran, Bani Sadr va ser elegit president per sufragi universal després de la revolució de 1979, i que la seva victòria laica i liberal contra el candidat dels aiatolàs va demostrar que els revolucionaris iranians no cercaven, des d'aleshores, instaurar una teocràcia.

Actualment a l'Iraq les crides a la democràcia provenen del consell shia de l'escola de Naiaf. Com sabem, l'Aiatolà Alí al-Sistani defensa que sigui un òrgan electe –i no pas un consell designat pels EUA-, qui redacti la constitució de tots els iraquians. A Bagdad són moltes les manifestacions que ja han demanat la fi de l'ocupació i el començament d'una democràcia legítima.

És un fet irrefutable que malgrat totes les doloroses deformacions que traeixen i ignoren la proposta divina a l'hora d'organitzar el govern comunitari en el seu propi bressol, a principis del segle XXI la gran majoria dels musulmans del món elegeixen els seus governants per la via electoral. Amb això no es pretén afirmar que els països musulmans constitueixin avui exemples democràtics a seguir per la resta del món, ni que tots aquests governs hagin aconseguit fonamentar les seves polítiques sobre un terreny lliure, plural i democràtic fidel als principis islàmics revelats. Són els casos d'Algèria, Nigèria, el Marroc, Egipte, Mauritània i Turquia, on existeix un règim democràtic mediatitzat per una

oligarquia militar. Però és necessari recordar que ni el sagrat Alcorà ni la Sunna profètica proposen un model unívoc exportable de govern.

Allò que anomenem “democràcia” és un valuós sistema d’organització social les idees principals del qual són universals i provenen de temps remots. La democràcia liberal moderna que té el seu origen en les revolucions d’Amèrica del Nord (1776) i França (1789-1799), està en un continu desenvolupament, revisió i perfeccionament a fi de contrarestar els desequilibris en la seva manifestació. La seva aplicació és variable d’acord a les circumstàncies de la comunitat on es practica.

L’Islam, en canvi, ha establert principis que transcendeixen molt allò variable, allò temporal, allò transitori, i no exclou de la seva llum cap afer temporal i relatiu de l’organització comunitària: la no discriminació per raça, color, edat, nacionalitat o trets físics (“*Tota la gent és igual com en són d’iguals les pues d’una pinta*”); el poder rau en la veritat, no pas la veritat en el poder; la justícia social i l’estat de dret; llibertat de creença i el dret a la vida, a la propietat privada, a la reproducció i a la salut són llibertats declarades inviolables per l’escriptura sagrada; no es pot sentenciar ningú per violació sense cap evidència o, acusat i castigat per violacions comeses per algú altre; un sistema de consell per a l’administració dels afers de la comunitat.

Ja que l’Islam considera els individus i les societats responsables per les seves decisions, pertoca a les comunitats l’exercici d’auto-governar-se, és a dir, d’escollir el millor sistema possible per a la seva organització social basada en la llum de la revelació. Si l’anomenem democràcia, sociocràcia o shurà, és secundari. Allò important és determinar i exercir “allò absolutament necessari, allò relativament necessari i allò recomanable”, en harmonia amb els principis fonamentals que marca la revelació: pau, justícia, equitat, unitat en la diversitat, amor, misericòrdia extrema, compassió infinita i solidaritat.

El principi de la Shurà (consulta mútua) és en realitat el precepte d’arrel de l’Islam sobre el model d’organització social, el qual, com a òrgan de participació de tots els membres de la comunitat islàmica en les decisions col·lectives, constitueix el punt de partida per a un diàleg fructífer entre la forma d’organització social islàmica i el model democràtic: “...[els creients] tenen per norma consultar-se entre ells” (Alcorà, 42, 38). En un altre vers, Al·là es dirigeix al profeta Mahoma en els següents termes: “I consulta amb ells en tots els afer d’interès públic” (Alcorà 3, 159).

Com que a la mesquita de Medina s’hi reunien tots els membres de la comunitat –dones incloses– per discutir i buscar solucions de consens pels problemes que es plantejaven en un cercle d’escolta activa, on tothom opinava i totes les opinions es tenien en compte, resulta evident que el sistema de govern anomenat *democràcia participativa* té afinitat amb els principis de l’Islam. Fins i tot, es coneixen decisions preses de forma col·lectiva en contra de l’opció defensada pel propi Profeta, pau i benediccions per ell. Com que el creient musulmà té l’obligació d’escoltar l’altre i optar pel camí de la saviesa, de l’equilibri, i no pas pel de l’opressió, de l’Islam en prové la metodologia per fer que els fruits d’aquesta maduresa social es reflecteixin en la societat. Sense l’exercici de la tolerància no es pot pas aconseguir la pau en una societat plural, com han estat totes les societats islàmiques des del començament. Per si calgués recordar-ho, si Al·là, Allò Més Alt, no hagués volgut crear un món plural, ni tan sols la paraula plural existiria. Per tant, com conviure dins de la diversitat és un llegat de l’Islam del qual la modernitat se’n pot servir i il·luminar.

L’anomenada “democràcia”, es troba ens els mateixos orígens de l’Islam pel fet que cada creient, en la seva relació amb la Sobirania Divina, té la capacitat de rebre la revelació i d’aplicar-la a la seva vida segons la seva percepció i enteniment. De cada muslim i muslima s’espera que faci ús d’un exercici que podríem anomenar sense empatxos *democràtic*, per escollir entre la llibertat d’interpretació i de consciència, o la dependència d’aquells a qui agrada anomenar-se guardians de la tradició...

Avui la pregunta fonamental és: Per què això que es desprèn de forma tan evident de la tradició sagrada de l’Islam –la comptabilitat intrínseca del sistema democràtic amb els principis revelats de l’Islam– s’ha tornat un interrogant? Per què una cosa tan òbvia es posa en dubte? I encara més: quins factors provoquen que molts declarin el sistema democràtic en evolució, del tot incompatible amb una societat autènticament islàmica?

Les respostes presentaran amb claredat els greus problemes que les societats islàmiques han d’afrontar avui si el seu propòsit és que l’Islam autèntic, la saviesa que brota de la seva revelació i de l’exemple del seu profeta, brilli amb força. Quan passi això, per a tothom, a tots els continents, es tornarà igualment clar que és el sistema democràtic o qualsevol altre sistema d’organització social, el que en resultarà beneficiat del seu contacte amb la llum clara de l’Islam i no pas al revés.